

Full fart

John Malam

Full fart

Innehåll

Sätta fart	2
Snabbast av alla	4
Forsa fram på vatten	6
Fenomenala formel 1	8
Resa på räls	10
Superbilar	12
Rekord på land	14
Dragracing	16
Genom ljudvallen	18
Rekordflygningar	20
Framtidens flygplan	22
Världens snabbaste båt	24
Männen i Bluebird	26
Ibland går det för fort	28
Hög fart, är det bra?	30
Ordlista	31
Register	32

Text: John Malam

Svensk översättning: Bodil Svensson

Sätta fart

Hur fort är fort?

Det mesta i dag går fort. Men inte om du är en snigel eller en sengångare.

Sniglar och snäckor på land utsöndrar slem som de glider framåt på. Spåren syns på marken.

Sengångaren ser ut att trivas med att vara världens långsammaste däggdjur. Den rör sig sakta bland de höga träden.

Det är skillnad i människans värld. En del **atleter** vill gärna sätta världsrekord i löpning. Många förflyttar sig snabbare än någonsin med flygplan och tåg, och på racerbanor kör sportbilarna i toppfarter.

Läs mer om supersnabba bilar på sidorna 12–13.

Höga hastigheter kan vara spännande. Men de kan också vara mycket farliga.

Hur fort kan det här planet flyga? Läs på sidan 22.

Snabbast av alla

En dag 1954 var det sex unga män som tävlade i löpning i Oxford i England. De sprang runt banan fyra gånger – det blev exakt en engelsk mil (1 609,3 m). Publiken hejade på: ”Snabbare!” De kände på sig att det här loppet var speciellt.

Roger Bannister vann loppet. Hur fort sprang han? ”Mina damer och herrar”, meddelade högtalarrösten, ”här är resultatet ... Nytt världsrekord! På tiden 3 minuter 59,4 sekunder.”

Dagens rekordhållare för en engelsk mil

	Namn	Hemland	Tid	År
Män	Hicham El Guerrouj	Marocko	3 minuter 43,13 sekunder	1999
Kvinnor	Svetlana Masterkova	Ryssland	4 minuter 12,56 sekunder	1996

FAKTA

Experter tror att år 2026 kommer rekordet för en engelsk mil att vara 3 minuter 30 sekunder.

Roger Bannister var den förste som sprang en engelsk mil på under 4 minuter. Det var en prestation som många drömde om och den kallades också för ”drömmilen”.

På era platser, färdiga, spring!

Världens mest berömda sprinterlopp är över på några sekunder. Det handlar om hundrametersloppet, då supertränade, supersnabba atleter springer i full fart rakt fram. Hundradelar av sekunder avgör vem som vinner eller förlorar.

Dagens rekordhållare på 100 meter

	Namn	Hemland	Tid	År
Män	Usain Bolt	Jamaica	9,58 sekunder	2009
Kvinnor	Florence Griffith Joyner	USA	10,49 sekunder	1988

A photograph of Usain Bolt in his yellow and green Jamaican national uniform, running on a red track. He is captured in a powerful stride, leaning forward with his arms pumping. A white callout bubble with his name is positioned above him.

Usain Bolt

FAKTA

Om Usain Bolt kunde fortsätta att springa i samma fart, skulle han klara en engelsk mil på 2 minuter 37 sekunder! (Men det är en omöjlig prestation, för en människa kan inte springa så snabbt så länge.)

A photograph of Florence Griffith Joyner in her iconic yellow and orange leotard, running on a track. She is shown in profile, with her hair flowing and a determined expression. A white callout bubble with her name is positioned below her.

Florence Griffith Joyner

Forsa fram på vatten

Höga vågor och starka vindar är perfekta förhållanden för surfare. Med naturens hjälp forsar de fram på vågorna. Men för att behärska surfingbrädan krävs mycket stark fysik och uthållighet.

Vågsurfing

En del vågor kan bli höga som hus eller till och med högre. Det är sådana vågor som vågsurfarna vill ha. När en lämplig våg är som högst ställer sig surfaren upp på brädan. Vågen bär surfaren framåt i en otrolig fart och det gäller att hålla sig alldeles framför **vågkammen**. För att klara det krävs mycket träning. Världsrekordet har en surfare som stående på brädan ridit på samma våg i 10 kilometer!

Vindsurfing

Vad får du om du sätter ett segel på surfingbrädan? Jo, en segelbräda, förstås. Vindsurfing är en blandning av vågsurfing och segling. Vindsurfare utnyttjar vindarna för att forsa fram på vattnet. Det kan gå riktigt fort, i hastigheter upp till 90 km/h. Vindsurfaren måste balansera på brädan och samtidigt ha full kontroll över seglet. Det är en mycket svår konst!

Kitesurfing

Om man ställer sig på en kort surfingbräda och tar hjälp av en drake, då kan man ägna sig åt kitesurfing. Den kraftfulla drakvingen orkar både dra och lyfta surfaren. Topphastigheten bland skickliga kitesurfare är nästan 80 kilometer per timme (km/h).

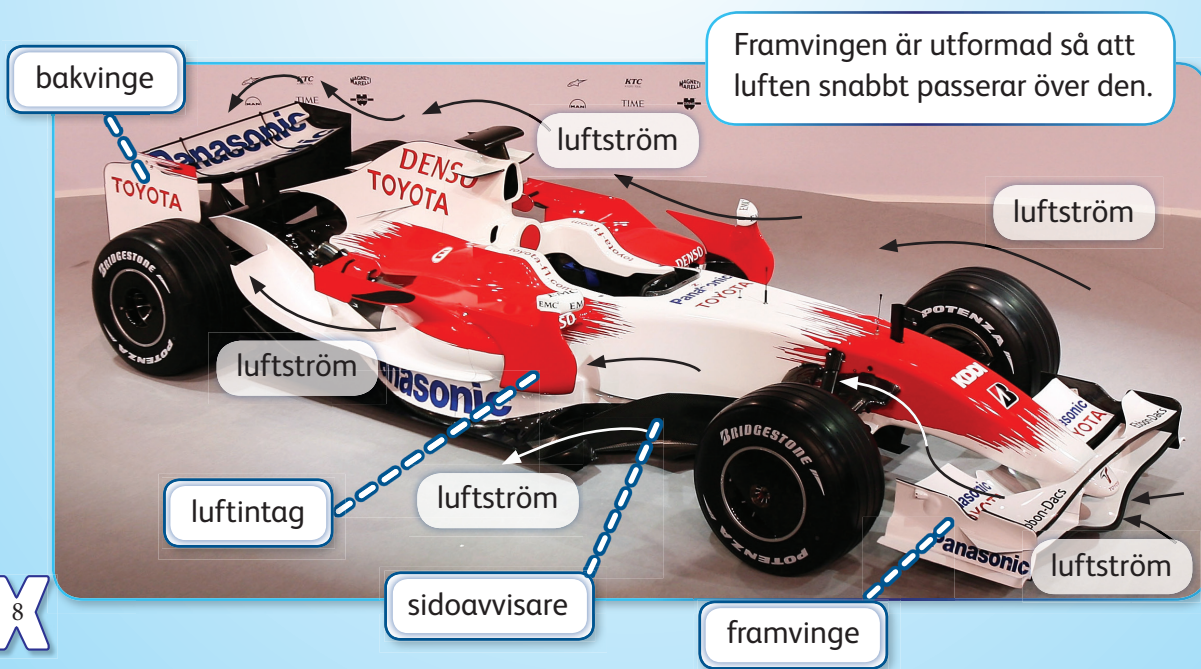
Fenomenala formel 1

Det är tävlingsdag och de supersnabba racerbilarna rullar fram till startlinjen för ett formel 1-lopp (F1-lopp). Förarna vill inte vänta länge på starten för bilarnas kraftiga motorer blir lätt överhettade. De tittar mot de röda lamporna ovanför banan. Plötsligt släcks lamporna och det är startsignalen. Under två timmar vrålar bilarna runt banan. Då och då är hastigheten uppe i drygt 320 km/h. Hur kan de köra så fort?

Bilarna i formel 1

Ju högre hastighet en bil har, desto snabbare rör sig luften runt den. Luften skapar ett motstånd som F1-bilar helst vill slippa.

Luften som strömmar över framhjulen styrs undan av sidoavvisarna, medan luftintagen på bilens sidor fungerar som **ventiler**: luften som strömmar igenom dem hjälper till att kyla motorn. Bakvingen har till uppgift att bryta luftströmmen över bilen. Det hindrar bilen från att gå alltför fort!

Full fart

Vilken bil har kört snabbast?
Vad gör man när man spränger ljudvallen?
Läs om detta och mycket annat i den här boken.

I temat **Full fart**
ingår följande titlar:
Jakten
Bråttom, bråttom, Niki!
Se upp i backen!
Den bästa brädan
Full fart